

Формування системи розвитку гольфу в міжнародній системі спорту*Національний університет фізичного виховання і спорту України (м. Київ)*

Постановка наукової проблеми та її значення. Аналіз останніх досліджень із цієї проблеми. Історія гри у гольф сягає десяти століть. За цей період у різних країнах накопичено традиції, сформовано свій етикет, свою філософію та свою школу цієї гри. У сучасних умовах гольф залишається одним із найвидовищніших видів спорту. Він увійшов до програми ігор Олімпіади з 2016 р. Зацікавленість цим видом спорту вимагає створення цілісної системи розвитку гольфу, що включатиме організаційні, нормативно-правові засади, підготовку спортсменів, спрямовану на досягнення високого результату. Це обумовлює науковий пошук, який здійснюють окремі фахівці, переважно зарубіжні [3; 4; 5].

Комплексний аналіз наукової та спеціалізованої літератури відтворює модифікацію сучасного спорту, обумовлену процесами глобалізації, професіоналізації а й комерціалізації, яка свідчить про необхідність наукового обґрунтування реорганізації національних організаційно-управлінських систем спорту відповідно до загальносвітових тенденцій [1; 2; 4]. Ця проблема особливо гостро проявляється в спортивних іграх, які не тільки популярні та видовищні, а й комерційно привабливі. Сьогодні в цій галузі накопичено значний обсяг емпіричного матеріалу, що вимагає не тільки теоретичного осмислення, але й інтеграції знань у єдину систему. Для наукового обґрунтування основ розвитку гольфу потрібний комплексний підхід, що передбачає розгляд виділеної проблеми в трьох основних аспектах – історичному, структурному й організаційному.

Слід відзначити, що істотним фактором розвитку сучасного гольфу стало повернення йому статусу олімпійського виду спорту, що сприяло прогресу розвитку гольфу майже у всіх країнах-членах міжнародного олімпійського руху.

В Україні досліджень історії розвитку, популяризації гольфу, особливостей тренування тощо практично немає. Це робить цю тему актуальною та гідною наукового опрацювання.

Роботу виконано в рамках науково-дослідної теми 1.2. “Сучасний професійний спорт та шляхи його розвитку в Україні” відповідно до зведеного плану НДР у сфері фізичної культури й спорту на 2011–2015 рр. та затвердженого тематичного плану Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.

Завдання статті – дослідити формування розвитку гольфу в історичному аспекті.

Методи дослідження: історико-логічний, аналіз науково-методичної літератури, архівів, звітів, Інтернет-ресурсів; порівняння й зіставлення; функціонально-структурний аналіз; абстрагування.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Гольф – престижний вид спорту, який в інших країнах світу популярний уже кілька століть. Існують різні версії виникнення гри в гольф.

Ще в епоху середньовіччя в різних куточках Європи були ігри, у яких за допомогою палиці намагалися загнати камінь (або подібний предмет) в лунку. Наприклад, мешканці Данії переконані, що в XI ст. гольф з’явився саме в їхній країні. Легенда свідчить, що під час прогулянки королева Данії Маргарита після званого обіду з приводу укладання Кальмарської унії (об’єднання Данії, Норвегії з Ісландією і Швеції з Фінляндією під владою датського монарха), підняла із землі гілку та вдарила яблуко, яке скотилося в ямку [3; 6].

XIV ст. (1353 р.) стосується перша згадка про гру “chole”, яка є попередником гольфу. У неї грали у Фландрії (нині – це частина Бельгії) за допомогою ключки і м’яча.

Подібна гра під назвою “кольф” існувала і в голландців. Майже в той же час у Глостерському соборі в Англії з’явився вітраж із кольорових стекол, замовлений сером Томасом Бродстоуном, із зображенням людини з ключкою в руках, яка готується виконати удар по м’ячу. На це зображення посилаються ті, хто вважає англійців винахідниками гольфу.

Із цим не згодні шотландці, які стверджують, що саме вони започаткували гольф. У гру, дуже схожу на сучасний гольф, у Шотландії грали в XV ст. Однак у 1457 р. парламент її заборонив,

уважаючи, що це захоплення заважає вдосконалюватися у стрільбі з лука, що потрібно для оборони країни.

У різні роки прийнято три заборонні вердикти щодо гольфу, останній із них – у 1491 р. шотландським королем Джеймсом IV, який, проте, десять років по тому сам захопився цією грою і придбав спорядження для гольфу (набір ключок, виготовлених у шотландському Перте). І з тих пір гольф у Шотландії отримав королівське визнання [1, 5].

Популярним стає гольф і в Англії, про що свідчить лист англійської королеви Катерини, надісланий Кардиналу Уолсі в 1513 р. Історичні архіви зберегли згадку з 1527 р. про першого в Англії гравця в гольф, сера Роберта Моле, який грав у Беррі Лінкс. Також знайдено в 1552 р. письмове свідоцтво про гру в гольф недалеко від собору Сент-Ендрюс. Рік по тому архієпископ Сент-Ендрюса офіційно дозволив місцевим жителям грати в гольф.

У 1567 р. в гольф стала грати шотландська королева Марія Стюарт. У 1612 р. згадується про гольф на півночі Шотландії (м. Дорночі). У 1642 р. також у Шотландії (м. Абердін) Джон Діксон одержав ліцензію на виготовлення м'ячів для гольфу [3].

Перший зафіксований в історії міжнародний матч із гольфу відбувся в 1682 р. на острові Лейте (Філіппіни): герцог Йоркський і Джон Патерстоунд із Шотландії обіграли двох англійських вельмож.

Перша стаття про гру в гольф надрукована у 1724 р. (про поєдинок між Олександром Елфінстоуном і капітаном Джоном Портеусом).

У XVIII ст. гольф поширився по всій Шотландії, а в середині століття стали з'являтися організовані клуби. У 1744 р. на острові Лейте створено Единбурзьке благородне товариство гравців у гольф і розроблено перші правила гри. У 1754 р. створено клуб "Сент-Ендрюс", де правила гри в гольф були майже ідентичні правилам, розробленим раніше Единбурзьким клубом. Відмінності стосувалися довжини доріжок-трас та кількості лунок: якщо в Лейте їх було тільки п'ять, то в Сент-Ендрюс – 22. Згодом (у 1764 р.) кількість лунок скоротили до 18 і в подальшому це стало стандартом усюди.

Перший гольф-клуб за межами Шотландії з'явився в Англії, де в 1766 р. створено "Королівський клуб Блекхіт". Перший гольф-клуб за межами Великобританії був у США, де в 1786 р. відкрито "Клуб гольфу Південної Кароліни" (м. Чарлстон), який незабаром припинив своє існування. У 1829 р. гольф-клуб з'явився в Калькутті (Індія), яка на той час була британською колонією [4; 5].

Винахід гутаперчевого (прогумованого) м'яча для гольфу належить до 1848 р. У 1856 р. відкрито перший у континентальній Європі "Пау гольф-клуб" у Франції.

У 1857 р. у Великобританії вийшов у світ перший навчальний посібник із гольфу (автор – Х. Б. Фарн). У тому ж році гольф-клуб "Прествік" організував перше командне змагання в Сент-Ендрюсі, у якому взяли участь 11 клубів.

Першим великим гравцем у гольф вважають Аллана Робертсона родом із Сент-Ендрюса, що створив у середині XIX ст. сімейний гольф-клуб.

17 жовтня 1860 р. у Великобританії (м. Прествік) було проведено перший чемпіонат із гольфу серед професіоналів. Брала участь вісім гравців, які зіграли три раунди на доріжках-трасах із 12 лунками. Переможцем став Віллі Парк із Мусселбурга.

У 1861 р. змагання з гольфу стали проводитися не тільки серед професіоналів, й серед аматорів. З того часу започатковано відкриті чемпіонати Великобританії. Перші змагання з гольфу серед жінок відбулися в 1810 р. в Шотландії (м. Мусселбург). У 1870 р. відкрито перший гольф-клуб в Австралії, у 1873 р. – у Канаді, у 1885 р. – у Південній Африці, у кінці XIX ст. гольф з'явився в Новій Зеландії.

У 1888 р. в Йонкерсі (штат Нью-Йорк) відкрився "Сент-Ендрюс клуб". Цей клуб, серед членів якого було чимало англійців, мав значний внесок для популяризації гольфу в США. У 1892 р. відбулася ще одна знаменна подія в історії гольфу: вперше взята плата змагань – матч між Дугласом Роллардом і Джеком Уайтом у Великобританії (м. Кембридж).

У 1893 р. організовано Британський союз жінок-гравців у гольф та у Сент-Енні відбувся перший відкритий чемпіонат Великобританії з гольфу серед жінок, який виграла Маргарет Скотт [2, 3].

У США в кінці XIX ст. вже нараховувалося 75 гольф-клубів, які в 1894 р. організували аматорську асоціацію гольфу США, а в наступному році відбувся перший відкритий чемпіонат США з гольфу. У цих змаганнях, що проходили 4 жовтня 1895 у Ньюпорті, брали участь 11 гравців, які змагалися на трасі, що мала дев'ять лунок, у чотири круги. Переможцем став виходець з Англії Х. Роулс. У кінці XIX – початку XX ст. у професійному гольфі домінував "великий тріумвірат" – британці Джон Тейлор, Джеймс Брейд і Харрі Вардона.

Перший м'яч для гольфу з гумовою серцевиною – “м'яч Хаскелл” – винайшов Кобурн Хаскелл у 1898 р.

Змагання з гольфу входили в програму ігор II Олімпіади в Парижі (1900 р.) та ігор III Олімпіади в Сент-Луїсі (1904 р.). На іграх 1900 р. олімпійським чемпіоном серед чоловіків став Чарльз Сендс із США, а серед жінок – його співвітчизниця Маргарет Еббот. На іграх 1904 р. золоту олімпійську медаль здобув канадець Джордж Лайон, а змагання серед жінок не проводилися [8].

У 1912 р. відбувся перший в історії гольфу міжнародний матч професіоналів Франція–США. У 1914 р. свою першу перемогу у відкритому чемпіонаті США з гольфу здобув 21-річний американець Уолтер Хаген, який відкрив власну компанію з виробництва спорядження для гольфу.

У 1916 р. в США засновано Професійну асоціацію гравців у гольф, що об'єднала 82 членів-засновників. Професійна асоціація гравців у гольф із часом перетворилася на одну з найбільших у світі спортивних організацій, що нараховує сьогодні 23 тис. професійних гравців.

Чемпіонати з гольфу в 1917 і 1918 рр. не проводилися у зв'язку з Першою світовою війною.

У 1933 р. відомий виробник шоколаду – компанія “Херші” – спонсорувала змагання, які отримали назву “Hershey Open” (відкрита першість “Херші”). Компанія стала першим корпоративним спонсором професійного турніру з гольфу [3; 5].

Гравцями з гольфу, котрі досягли значних успіхів у 1910–1940 рр., є: Уолтер Хаген, Джордж Герберт Уокер, Генрі Коггон, Роберт Джонс та ін.

Після закінчення Другої світової війни у США проводилося вже більше 30 турнірів із загальним призовим фондом понад 750 тис. доларів.

У 1946 р. створено жіночу Асоціацію професійного гольфу. У 1947 р. під час проведення відкритої першості США вперше здійснено телевізійну трансляцію змагань із гольфу. У 1953 р. засновано Кубок Канади – перше змагання, що збирало гравців у гольф з усього світу. Із 1966 р. цей турнір відомий під назвою “Кубок світу”. У 1954 р. відкритий чемпіонат США з гольфу вперше транслюється по телебаченню на всю країну [1].

На українських землях гру в гольф започаткував рід Муравйових-Апостолів у 1913 р. Молода княгиня Елен та князь Андрій Муравйов-Апостол побудували в Леонтіївці (Житомирська обл.) перше в Україні поле для гри в гольф, але після революції поле було переоране під картоплю.

Започаткування гри в гольф, її нерівномірний розвиток у різних країнах – свідчення різної зацікавленості у його поширенні та спрямуванні в систему олімпійського та професійного спорту, що дало поштовх новому ступеню формування й удосконалення системи гольфу.

Висновки й перспективи подальших досліджень. Дослідження історичного аспекту зародження та розвитку гольфу у світі свідчать, що точної версії, коли й у якій країні виникла гра, немає. Дослідники спираються на архівні дані про те, що гольф зародився в Данії, Шотландії, Бельгії тощо. На цю роль претендують майже всі європейські країни. Історія українського гольфу розпочалася у 1913 р. в Житомирській області.

Сьогодні гра в гольф продовжує розвиватися, стає все більш популярною та доступнішою для різних прошарків населення, також удосконалюються конструкції ключок, змінюються м'ячі, правила.

Список використаної літератури

1. Гуськов С. И. Профессиональный спорт / С. И. Гуськов, В. Н. Платонов. – Киев : Олимп. лит., 2000. – С. 225–235.
2. Олимпийский спорт : в 2 т. Т. 1. / В. Н. Платонов, М. М. Булатова, С. Н. Бубка [и др.] ; под общ. ред. В. Н. Платонова. – Киев : Олимп. лит., 2009. – 736 с.
3. Bradbeer R. The Ultimate Golfer / R. Bradbeer, I. Morrison. – N. Y. : Smithmark Publ. Inc, 1993. – 256 p.
4. Lawrenson D. Las bases del golf. Vol. 1, 2 / Lawrenson D. – Barcelona, 1997. – Vol. 1 – 112 p.; Vol. 2 – 112 p.
5. Rihm D. The games of golf / Rihm D. – N. Y., 1990. – 98 p.
6. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.rusgolf.ru>

Анотації

Сучасний гольф вийшов за межі вузького уявлення про спортивну діяльність та являє собою потужну індустрію створення й реалізації спортивного видовища. За свою історію розвитку гольф значно зміцнив позицію професійного, олімпійського та аматорського спорту у світі, створивши власну інфраструктуру. Виконано комплексний аналіз формування розвитку гольфу в історичному аспекті на міжнародному рівні.

Ключові слова: розвиток та історія гольфу, гольф-клуб, змагання з гольфу.

Марина Терещук. Формирование системы развития гольфа в международной системе спорта. Современный гольф вышел за рамки узкого представления о спортивной деятельности и представляет собой мощную индустрию создания и реализации спортивного зрелища. За свою историю развития гольф значительно укрепил позиции в мире профессионального, олимпийского и любительского спорта, создав собственную инфраструктуру. Проведен комплексный анализ формирования развития гольфа в историческом аспекте на международном уровне.

Ключевые слова: развитие и история гольфа, гольф-клуб, соревнования по гольфу.

Maryna Tereshchuk. Formation of the Development System of Golf in the International System of Sports. Modern golf went out of the scopes of narrow idea about sport activity and showed powerful industry of creation and realization of sport spectacle. For the history of its development golf considerably improved its positions in the world of professional, Olympic and amateur sport, creating its own infrastructure. Complex analysis of formation of golf development in historical aspect at an international level was conducted. The study of the historical aspect of the origin and development of golf in the world showed that the accurate version of when and in which country originated the game of golf there. Researchers rely on archival data that golf originated in of Denmark, Scotland, Belgium and others. Almost all European countries were claiming to take that place. As for Ukraine, the history of golf began in 1913 in Zhytomyr region. Today, the game of golf continues to grow and is becoming increasingly popular and more accessible for various segments of population, also designs of putters have improved, golf balls and rules have changed.

Key words: development and history of golf, a golf club, golf competition.